

פרוטוקול מס' 21/ג

מישיבת ועדה-הכנסת ביום שלישי, ל' בשבט
תשט"ו (22.2.1955) בשעה 9.00

ג ר כ ח ז : חברי-הוועדה:

ד. בר-רב-האי - היו"ר
י. אורי
ש. בנה
ז. בן-יעקב
א. ברמן
י. הררי
מ. וילנר
סאלח חסן ח'ניפס
ע. מימון
מ. נודוק
א. רוזיאל-נאור
ד. פלדמן
א. פרי
ר. צברי

מוזמנים:

מ. רוזטי - מזכיר הכנסת.

ח ס ר ז :

סיף ארין אלזועבי
ב. אזביה
ב. אידלסון
ע. איכילוב
ש. גרידי
ק. כהנא
א. סטופ
י. רפאל
ב. קמין

ס ד ר - ה י ר ם :

הצעתו של חבר-הכנסת י. הררי בענין
צמצום תקופת תעמולת הבחירות וצמצום
ההוצאות בקשר לתעמולה זו -

א. העברה לוועדה מתאימה.

ב. דיון בהצעה.

היו"ר ד. בר-רב-האי:

גם השבוע לא נדון בתלונתו של חבר-הכנסת
חביבי בדבר פגיעה בחסינותו. באתי אחר
ברמים והסעיף הזה יועמד לדיון בשבוע הבא.

שר המשפטים לא יוכל גם השבוע לבוא, ומכיון
שהוא מעוניין להשתתף בדיון על סדרי עבודת הכנסת, נדחה גם הדיון בטעיף זה.

בטרם נעבור לדיון בהצעתו של חבר-הכנסת
הררי, עלי להביא לידיעתכם את המכתב הבא שקיבלתי מאת צ. זינדר, מ"ס ראש
שרותי המודיעין:

"בנוגע לענין הנ"ל עלי להודיעך כי הכרזותיו
של טר איכילוב אינן נכונות. העובדות הן: בשעה 12.00 הודענו על החליות
בקהיר ובאותו זמן הודענו על שינוי כל התכניות ב"קול ישראל". אותה הודעה
היתה גם במדור החדשות של 13.30, בה הודענו על הודעת ראש הממשלה בכנסת.
כל ההודעות האחרות הקשורות בתכניות הרגילות של אותו יום הושמטו ובמקומן
הוכנסו הודעות אחרות. דעתי היא שמר איכילוב לא שמע בעצמו, אלא קיבל
את הודעות ממשהו אחר אשר לא ירע את אמיתות המצב."

הצעתו של חבר-הכנסת י. הררי בענין צמצום תקופת תעמולת הבחירות וצמצום
ההוצאות בקשר לתעמולה זו - העברה לנועדה מתאימה ודיון בהצעה:

היו"ר ד. בר-רב-האי:

בשבוע החולף דחינו את המשך הדיון וקבלת
ההחלטה לישיבה זו.

מ. רוזטי:

אני מציע שיושב-ראש הכנסת ויושב-ראש ועדת
הבחירות המרכזית יכנסו ישיבה של ב"כ הסיעות
לשם דיון בהצעתו של חבר-הכנסת הררי.

י. הררי:

בישיבה הקודמת דיברו חברים לעצם הענין.
טרם החליטו שוועדת הכנסת היא הוועדה המספלת
בענין זה - אם כי אפשר להחליט גם כך - ואני מציע להעביר את הצעתי לדיון
בוועדת החוקה, חוק ומשפט, שהיא המספלת בכל חוקי הבחירות.

אין טעם לדחות את ההחלטה לשבוע נוסף.
הדבר הזה יכול להסתדר בשתי דרכים: א. רצון טוב של כל המפלגות, שיביא
להסכם ג'נטלמני ביניהן; ב. בדרך של חוק. איבני יודע כיצד אפשר להציע
חוק לפני שתשמע דעת הסיעות השונות.

אשר להצעה שיו"ר הכנסת ויו"ר ועדת הבחירות
המרכזית יטפלו בענין זה - החלטה מעין זו יכולה להתקבל רק באותה וועדה,
שוועדת-הכנסת תחליט שהיא המספלת בשאלה. על-כל-פנים לי בדעה, שאם
יוחלט לזמן את ב"כ הסיעות, יש לזמן לא את ב"כ הסיעות המשתתפות בוועדת
הבחירות המרכזית, אלא את ב"כ הסיעות היושבות בכנסת, כי הם המחוקקים את
חוק.

אני מבקש מאת ועדת-הכנסת לא לדחות את ההחלטה
ולא לקבור את החלטת הכנסת בדבר העברה לוועדה. אני מציע להעביר את הצעתי
לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט, בלי לפגוע בהצעה שיו"ר הכנסת ויו"ר ועדת
הבחירות המרכזית יטפלו בענין.

י. אורי:

אני תומך בהצעת ח"כ הררי בענין ועדת החוקה.
מדובר כרגע על הצעת חוק, וועדת החוקה היא
המחוקקת, שלא כוועדת הפנים שביריית נמצא ביצוע החוק. אני גם מקבל את
הצעתו של מזכיר הכנסת, מ. רוזטי; אך אין לזה כל קשר עם הצעת החוק.
ועדת-הכנסת יכולה להמליץ בפני יו"ר הכנסת שהוא יזמן את ב"כ הסיעות
בכנסת, יחד עם יו"ר ועדת הבחירות המרכזית.

ש. בבה:
ראשית, אני מודיע שאצביע בעד כל הצעה קונקרטית שתועלה כאן. שנית, אני חושש שתפשת טרובה - לא תפשת. זכור לי היטב כי גרינבאום הצליח יפה בלי כל חוק, רק משום שהיה רצון טוב, וזה חשוב מאד.

עלינו לקבוע מי צריך להציע הצעת חוק, ועלינו לשקול אם ועדת-הכנסת אינה יכולה לטפל בעניין זה. ועדת-החוקה אינה מספיקת בכל החוקים המובאים לכנסת. ועדת-הכנסת פחות עמוסה עבודה מוועדת החוקה.

הי"ר ד. בר-רב-האי:
ועדת החוקה היא ועדה טחוקת ולא ועדה מבצעת. לי נראה שבשלב זה - בטרם הוצעה הצעת חוק - ועדת-הכנסת היא המתאימה ביותר לטיפול בעניין זה. ועדת-הכנסת יכולה להחליט שהיא מבקשת מאת יו"ר הכנסת יחד עם יו"ר ועדת הבחירות המרכזית - ואולי גם שר הפנים - לכנס את נציגי הסיעות בכנסת כדי לברר מה יש לעשות בעניין זה. היא יכולה גם להטיל על מישהו להכין הצעת חוק.

י. הררי:
אני מציע לקבל את הצעתו של יו"ר הוועדה.

ה ר ח ל ט

ועדת-הכנסת תדון בהצעתו של חבר-הכנסת י. הררי.

הי"ר ד. בר-רב-האי:
חבר-הכנסת הררי יפרט את הצעותיו.

י. הררי:
יש לעניין שתי פנים: צד תחוקתי וצד של הסכם ג'נטלמני בין המפלגות השונות.

עם כל הסקפטיות שיכולה להיות לגבי הסכם בין המפלגות, אין לזלזל בתועלת שתצמח מהחלטה והסכם שתעמולת הבחירות תתחיל בתאריך מסוים לפני הבחירות, ולא מוקדם יותר. יהיה בכך חסכון בכוח-אדם, כי אותם האנשים הם המופיעים באספות ומסבירים את עמדות המפלגות. מספיק יהיה אם יתחילו במאמץ הזה בחודשיים האחרונים, או אפילו קחודש האחרון. שנית, גם הציבור מתחיל להתעייף מאספות. אם יתחילו באספות-עם כבר עכשו, בחודשיים האחרונים ובזמן הקרוב ביותר לבחירות, יחדל הציבור לבוא לאספות אלו, כי גם כושרו של הציבור לקלוט דמוקרטיה מוגבל. הדבר הזה ימאס להם, אם כבר 6 חודשים לפני הבחירות יתחילו לשכנע אותם במלחמת הבחירות, והדבר יביא לידי כך שאחוז גדול מאד של הבוחרים לא ילך לקלפי.

נדמה לי שהכל מעוניינים שמלחמת הבחירות תהיה קצרה ככל האפשר. ואינני מוטרב כרגע על אי-הצדק שיכול להגרם על-ידי כך שמפלגה קטנה, שעומדים לרשות אמצעים כספיים גדולים באופן יחסי לעומת מפלגות גדולות, תשכור את כל האולמות ותציף את כל הקירות בהודעותיה. לא תמיד מי שיש לו המאה יכול לשכנע גם את הדעה.

כאשר אני מדבר על הסכם, יש סיכויים שיקיימו הסכם זה, מכיון שכל מפלגה תדע שאם היא לא תעמוד בהבטחתה, תבוא גם המפלגה השנייה ותפר את ההסכם, והשכר ייצא בהפסד. אני חושב שאפשר להגיע לידי הסכם בין המפלגות בגלל התועלת שבדבר.

הדברים האלה נוגעים לצד ההסכמה - ואין הם שייכים באמת לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אלא לוועדת הכנסת.

י. הררי:

אשר לצד התחוקתי שבדבר, גם באנגליה וגם בפקודת העיריות היתה הגבלה של סכום כסף שמותר להוציא או אינני מאמין בזה. דבר בענין זה גם בוועדת הפחירות לכנסת השניה. תמיד ימצאו דרכים כיצד לעקוף את ההוראה בדבר הסכום המקסימלי שרשימה רשאית להוציא לתעמולת הבחירות. למשל, רשימה שיש לה עתון משלה, אינה נזקקת לעתון אחר והיא מפרסמת את הודעותיה בעתונה-היא; לא כן מפלגה שאין לה עתון משלה - היא נזקקת לעתון אחר ומפרסמת את הודעותיה בעתון שאינו שייך לה. זו הוצאה נוספת. יחד עם זאת, נראה לי שגם בלי שאפשר יהיה לקיים פיקוח מלא על הוצאת הכספים במסגרת שהחוק מרשה, תצטמצם כל מפלגה בהוצאותיה, משום שהיא תחשוש שמא תועמד לדין ותפסל משום שעברה את הגבול המותר. כך היה גם עם התקנה בפקודת העיריות. אז היה זה סכום אבסורדי גם בשביל הימים ההם - 20 לירות - ולמעשה היה מוסכם שאיש אינו עומד בו. אבל מבחינה חוקית אפשר היה לפסול רשימה שעברה את הגבול הזה. בצטרך לסכם עצה ולראות גם כיצד נוהגות מדינות אחרות בענין זה.

דרך שניה לצמצום היא, לקבוע מראש כמה אספות רשאית כל רשימה לערוך. ואם מפלגה תדע שמותר לה לקיים רק 10 אספות, בכל עיר היא תבחר את הימים המתאימים ביותר ואת הנואמים בעלי ההשפעה ביותר, כדי שתוכל לקבל את התועלת המקסימלית מהן. כל הרשימות תשמרנה את אספות-הלחץ שלהן לסוף, כדי שתהיה להן המשפעה הדרושה.

דרך שלישית לצמצום - הגבלת השטח שעליו מותר להדביק הודעות ואותיות של הרשימה. ראיתי בצרפת כיצד הוקצב שטח שווה, לשמירה מועמדים, ואפשר יהיה לפסול את מועמדתו של אדם שהדביק הודעות שחוץ לשטח שהוקצב לו, אם הוכח שאכן הוא עשה זאת ולא אחד מיריביו. אם נקבע שטח מתקבל על הדעת במקומות רבים ככל האפשר, ובגודל שווה לכל הרשימות - תדע כל רשימה שאין תועלת להספיק מודעות שיכסו שטחים יותר גדולים משנקבעו, וגם בדרך זו יהיה חסכון בכסף. בצטרך לקבוע מה יהיה דינה של רשימה שעברה על השטח שהוקצה לה: אפשר יהיה להזהירה פעם אחת, אפשר יהיה לקבוע בית-דין או שוועדת הבחירות המרכזית תקבע בית-דין שיטפל בדברים אלה. רשימה תדע שהיא עלולה לאבד את מקומה אם היא תעבור על התקנות שייקבעו בענין זה.

הייתי בזמן הבחירות בארצות-הברית - שם היו שתי רשימות - ארץ שעומדים לרשותה אמצעים כספיים רבים והדעש בה גדול, ובכל זאת ברחוב כמעט שלא התנהלה תעמולת הבחירות. שם קיימת הטלביזיה, וכל אחד מן המועמדים ישב במשרדו, ליש שולחנו ונאם ומסביר את עמדתו לבוחרים שישבו בביתם ליד מכשיר הטלביזיה. ההשפעה שם, מבחינת הדמוקרטיה, הייתה הרבה יותר רצינית והשכנוע נכנס לראש וללב, והמפלגות שם לא הפסידו על-ידי כך. אנו צריכים לשאוף לאותו הדבר, מבלי שיבולע למישהו: ניתן לכל מפלגה שטח של הסברה ושוריון.

י. אורי:

אני מציע לא להמשיך עכשו בדיון זה, אלא לבקש מאת יו"ר הכנסת שיזמן את נציגי המפלגות, יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, יו"ר ועדת-הכנסת והמציע, כדי שהם ידונו ויראו את מידת הרצון הטוב שיש לסייעות, כי בלי זה לא נוכל להגיע להסכם ואין טעם לדיונים שלנו.

ע. סימון:

אני מציעה להזמין את נציגי הסייעות לוועדת הכנסת.

ה ר ח ל ט

ועדת-הכנסת מבקשת מאת יו"ר הכנסת לזמן את נציגי הסייעות בכנסת, את יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, יו"ר ועדת הכנסת והמציע, כדי לדון בהצעותיו של ח"כ-הכנסת הררי.